

Margarida Aritzeta s'endinsa en el món del tripartit. M. ÀNGELS TORRES

‘Thriller’ amb polític

Narrativa

El llegat dels filisteus

Margarida Aritzeta

Cossetània
Valls, 2005

Joan Josep Isern

La darrera novel·la de la narradora Margarida Aritzeta es desenvolupa al llarg dels quaranta dies de l'any 2004 que separen el moment que es van fer públics els contactes de Carod-Rovira amb ETA i la derrota electoral –per manipuladors i mentiders– del PP el 14 de març. L'autora ha encaixat aquests fets objectivament verificables dintre d'una estructura narrativa clarament decantada cap al thriller d'actualitat, un gènere en què els americans són uns veritables mestres.

Vull dir amb això que a *El llegat dels filisteus* el lector hi trobarà intriga, sorpreses, acció, exotisme i entreteniment en les dosis habituals en les novel·les nascudes amb aquesta vocació. Evidentment també hi ha unes quantes idees que donen consistència al canemàs narratiu. Potser la més important de totes és la reivindicació dels orígens com a factor d'afirmació del present i de projecció de futur. Així doncs, en el llibre trobem un poble ja desaparegut que va ser poderós i influent: els filisteus, dels quals deriven els palestins; hi trobem també un poble sense terra –els sahrauís de la RASD– i amb reivindicacions nacionals reprimides pel Marroc i, finalment, hi trobem també el poble català amb un polític, Josep-Lluís Carod-Rovira, que centra el protagonisme d'uns fets concrets i d'unes circum-

tàncies que ja pertanyen a la nostra història recent, en plena època del tripartit.

Per reblar aquesta dimensió identitària tenim el llibreter Manu Uriarte, un protagonista que de passada descobrirà també els secrets dels seus orígens familiars. El llibre es llegeix amb interès tot i que, al meu parer, hi ha alguns detalls que no acaben d'encaixar del tot com, per exemple, el paper que juguen Roman i Sara o tot l'entramat sentimental del protagonista amb la seva enamorada Vicky, una feblesa sorprenent en una autora que encara no fa tres anys ens va deixar una novel·la tan rodona com *Perfils de Nora*. Tal vegada sigui simptomàtic però a *El llegat dels filisteus* l'únic personatge que m'he cregut cada vegada que apareix o pren la paraula és Josep-Lluís Carod-Rovira, l'únic que no és inventat.

Profeta a casa seva

Assaig

Alexandre Deulofeu. La matemàtica de la història

Juli Gutiérrez

Llibres de l'Índex
Barcelona, 2005

Adolf Beltran

Les seves amenes memòries, escrites per Artur Bladé, el filòsof, escriptor i humorista Francesc Pujols, exiliat a Montpeller, defensava el profeta del positivisme, Auguste Comte, dels atacs d'un diari que l'havia titllat de “neuròtic constant i boig intermitent”. “A desgrat dels seus rampells de folia, era un geni que, com tots els genis, delirava sovint”. Pujols es refereix, ja ho hem dit, a Comte, que era de Montpeller, però també hauria pogut parlar d'ell mateix com a exemple de geni delirant. I igualment de l'empordanès Alexandre Deulofeu (1903-1978), el seu company de tertúlies, farmacèutic, químic, polític republicà i “matemàtic de la història”. Ens els podem imaginar tots dos a l'exili, enmig de la desgràcia, entre tants compatriotes dedicats a fer-se mútuament la pell: un, Pujols, rumiant la ciència universal catalana; l'altre, Deulofeu, a la recerca de la fórmula que expliqués per sempre la història dels homes. Tots dos amb alguna cosa olímpica i titànica, i alhora patètica, per la distància entre el que pretenien i el que van aconseguir. En el cas de Deulofeu, què se'n salva de les seves teories? Si fem cas de la resposta que va rebre de la majoria dels historiadors acadèmics, no hi ha dubte: la matemàtica de la història és un pur deliri. Si fem cas del seu nét, Juli Gutiérrez, que ara ha volgut resumir

La matemàtica de la història, ens trobem davant d'una obra decisiva per al curs de la humanitat, i d'un autor que és, en poques paraules, una llumenera com n'hi va haver poques al segle XX.

A Catalunya, com a filòsof de la història o macrohistoriador, Deulofeu és un personatge rar. Hem d'anar més lluny per trobar aquells que han sotmès a un patró la història humana, d'Agustí d'Hipona i Vico a Hegel, Marx i Spengler, entre els que consideren que la història progressa i els que veuen un vaivé d'èpoques de creixement i decadència: els lineals i els cíclics. Deulofeu pertany als últims. Cap ni dels uns ni dels altres deu haver anat tan lluny com ell en l'intent de reduir la fabulosa diversitat humana a un motlle, a una plantilla, a una gràfica.

Cada civilització dura exactament, segons el seu càlcul, 5.100 anys, dividits en tres fases iguals que corresponen a la formació, la maduresa i la decadència. Cada fase passa per dos cicles: un de fraccionament demogràfic i un d'unificació imperial. Tant se val si és la civilització xinesa, l'índia, l'egípcia, la clàssica o l'occidental: cada cicle és calcat. Qualsevol imperi, per exemple, comença sent federal, esdevé absolutista, pateix un desastre militar, es redreça i arriba a la plenitud, decau i es desintegra. Tot plegat, 550 anys. Per quins set sous? Per la mateixa raó que un embrió humà, al cap de nou mesos de gestació, empeny enfora, avui i fa mil anys. La història no progressa, diu Deulofeu: bascula. En aquestes oscil·lacions hi ha moments més o menys brillants: a Catalunya li va tocar ser el bressol de la cultura europea, l'origen mateix del romànic... El centre del món,

que Dalí situava a Perpinyà i Fages de Climent a Vilasacra, va ser, per a Deulofeu, a les planes de l'Empordà i el Rosselló.

La mania pitagòrica de Deulofeu és el més delirant de les seves teories i també el més vistós, perquè es projecta en forma d'oracle. Com a profeta, Deulofeu és realment un cas insòlit: no s'amaga en versets obscurs, a la manera de Nostradamus, en què, segons qui sigui l'exegega, tant pot ser un bou com una vaca... Al contrari, ell s'explica amb prosa clara i amb tanta precisió que el lector queda bocabadat. Si tots els imperis duren 550 anys, i l'espanyol comença a comptar el 1479, amb l'ascensió als trons respectius dels reis catòlics, la data del seu “esbardellament” inevitable serà el 2029. Espanya es desfarà “com un bolado”, escriu Juli Gutiérrez, que mostra una gran afició per la vena profètica de l'avi Deulofeu. Catalunya esdevindrà una província del IV Reich, Anglaterra i França s'esmicolaran, els EUA patiran una revolució, la Xina una catàstrofe...

La perplexitat del lector augmenta, i arriba al grau d'estupefacció quan sap que als anys 40 Deulofeu va vaticinar que l'URSS s'ensorraria i que Alemanya tornaria a ser una a finals del segle XX...! “Déu lo féu, i Déu li dicta/ que Alemanya serà invicta”, se'n burllava Fages de Climent. Pla hi perdia la paciència, amb el “farmacèutic de Figueres”, i el titllava de primari. Tancat a la rebotiga o al seu mas, amb viatges sovintejats per Europa, Deulofeu prosseguia la seva obra monumental, amb l'esperança que els poderosos aprenguessin un dia la llei de la història. No li calia llegir el diari: diu que ja sabia quines notícies duria.

Ja hi som, ja ho estem

Assaig

La verdadera historia del Club Bilderberg

Daniel Estulin

Bronce/Planeta. Barcelona, 2005

Oscar Montferrer

George Orwell ja va explicar a *1984* com seria la societat del futur. És evident que el dibuix lineal que va presentar no coincideix fil per randa amb la manera com es produeix ara la bastida de la

convivència, però sí que va encertar a l'hora d'imaginar un model format per masses dirigides de manera fèrria en què les persones havien perdut la condició de la individualitat.

El 1984 d'Orwell ha esdevingut una realitat, que es manifesta sota la disfressa de la felicitat que sembla que s'aconsegueix amb la consecució d'unes estètiques –reformulades de manera cíclica– i amb la possessió d'uns béns –cotxes, mòbils, roba...– que estan determinats per les

necessitats de les grans corporacions multinacionals. El que s'ha de semblar i el que s'ha de tenir si es vol existir socialment arriben a l'aparador de la comunicació de masses a través d'una publicitat que ha abandonat de manera progressiva el recurs a la intel·ligència en benefici dels missatges primaris en què el mamellam de les femelles i la postal de la família perfecta són dos dels reclams més utilitzats.

Aquesta realitat oculta sota un capa de vernís no

gaire gruixuda esdevé evident per poc que es grati la superfície de glaç trencadís en què els nostres dies llisquen sense solució de continuïtat. No fa falta ser un Sherlock Holmes de la sociologia per veure arreu –a les cares de la gent!– que la cosa no rutlla per més voluntat d'autoengany que s'hi vulgui posar. I això fa que sigui un pèl sorprenent el to que emprà Daniel Estulin a *La verdadera historia del Club Bilderberg*, un assaig amb què pretén alertar el món sobre els perills

d'una mena de dictadura il·lustrada amb què un grup selecte de personatges poderosos –els bilderbergers– volen dominar el món. Però si el món ja està dominat, home! Les grans multinacionals, els grans bancs, les empreses dedicades a la fabricació d'armament, les empreses dedicades a la comercialització de l'energia –entre d'altres!– no són pas germanetes de la caritat! Si només cal tenir en compte, per exemple, la guerra quasi mafiosa amb què les elèctriques i les gasistes es

foten els clients les unes a les altres!

És obvi que tot el muntatge en què es basen les societats occidentals i les occidentallitzades actuals és un artefacte d'il·lusions que fa passar la gana però que no resol la fam. Si tot allò que es promet a les persones és cert, per què n'hi ha tan poques que se sentin, de veritat, a gust amb la vida que menen? Estúpids, autèntics ases dels cops, treballem per al dimoni i no suportem les nostres cares en els miralls.